

af statsunderstöd, tillhör likasom all annan vård om den allmänna bildningen hvarje regerings omsorger. Det kan åtminstone icke påstås, att det åligger alla de enkor, svagt aflönade tjenstemän och små näringsidkare af alla slag, hvilka med bekymmer sträfva för sin nödtorftiga bergning, men hvilka nu träffas af bevillningstaxeringen, att underhålla folkskolor kring hela landet. Och för hvilka föräldrars barn? Äfven för deras, hvilka ega och bruka jordegendom af 5, 10, 20, 50 ell. 100 tusen marks värde. Samma skattdragande äro derjemte ofta nog tungt beskattade i egen kommun och för underhållandet af dess skolor. Den befolkning deremot, för hvars skolor de äfven betala, landtbefolkningen, träffas blott undantagsvis af bevillningsskatten.

10

Än mindre hade det bordt åligga sådana skattdragande att bygga landets fyrbåkar.

Likasålitet borde det väl påläggas dem att bygga fängelserna, isynnerhet som ingen finansnöd härtill tvingar, och som största delen af den väl bergade befolkningen i landet vore från åliggandet befriadt.

Ständernas beslut föreligger, att all behållning af bränvinsbränningsskatten ända till detta års utgång skall öfverföras till kommunikationsfonden. Sistnämnda fond eger då en besparad behållning af ungefär 7 miljoner mark. Om ingen svårare nöd inträffar, kan under nästföljande femårsperiod af bränvinsbränningsskatten påräknas en årlig behållning af nära 2 miljoner mark. Med dessa rika tillgångar må väl nu 1863 års ständers beslut kunna genomföras, och medel för fängelsebyggnaderna kunna tagas af bränvinsbränningsskatten, icke af ofvanantydde skattdragandes dagliga bröd. Må man deremot göra början med den nog lättvindigt handterade bevillningens nedsättande, lämpligast så att frihetsstrecket flyttas högre upp. Åtskilliga privatintressen eller rättare lokalintressen skola kanske af nitälskan anse sig skadade af hvarje penni tagen från bränvinsbränningsmedlen. Men äfven om sådant icke vore missförstånd, som det är, kan det väl icke komma i betraktande.

20

30

J. V. S.

172 JERNVÄGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE N:O 3.

Morgonbladet n:o 279, 29. XI 1877

Med en prisvärd grace har jernvägsutskottet adopterat den utsedda kommissionens förslag angående systemet för blifvande jernvägar, sålunda erkännande satsen i den fordna preussiska staten om appell från majestätets afgörande till det bättre underrättade majestätet. Utan en återblick till den öfvergifna ståndpunkten har det dock icke skett. Herrar landtdagsmän få till lektyr på den stundande hemfärden en beräkning öfver huru billigt det dock skulle blifvit, att bygga med Tavastehus-Tammerfors banans skenvigt och för dess tunga lokomotiv, om – ja om blott kommissionen och dess utlåtande tidigare funnits att tillgå. Den är att förliknas vid den flyende partherns afskjutna pil, likväl vida oskadligare.

40

50

Men frågas kan väl: hvarföre fanns icke kommissionens utlåtande, förrän den nådiga propositionen afgafs?

Detta utlåtande är, såvidt jag förstår, ett mönster af klar framställning och klar, öfvertygande bevisning. Likväl saknar icke heller detta sin lilla pilunge, åt hvilket håll den än må flyga. När kostnaden för en

bana enligt kommissionens förslag med nuvarande (5 fots) spårvidd, men med lätt öfverbyggnad, jemföres med den för en smalspårig (3 1/2 fots) bana enligt norrskt mönster, utgår kommissionen från den förutsättning, att båda skola »ega alldeles samma trafikförmåga.» Det är ett enahanda antagande, som hittills utgjort de obotfärdigas förhinder. Inga banor skulle få byggas, som icke egde de nuvarande statsjernvägarnes trafikförmåga, d. v. s. som förmådde förmedla en trafik, för hvilken dessa jernvägar äro bygda, men på hvilken de till dato förgäfvos väntat och säkert få vänta ännu i ett obestämdt antal

10

decennier. Ty om trafiken närmast Petersburg under tre å fyra sommarmånader fordrar ett dubbelspår *för passagerare*, rubbar detta icke regeln. Om och när den »mycket ringa trafik», kommissionen för sitt bygnadssystem förutsätter, skall komma till stånd på den jernväg, som antagligen först kommer att byggas, ligger äfven i gudarnes knä. Åberopade kalkyl, den smalspåriga banan till last, har dock ingen betydelse för den sak, som nu är i fråga. Fordran, att nuvarande lastvagnar skola kunna gå äfven på den blifvande statsjernvägen, synes vara så afgörande, att åtminstone under närvarande förhållanden spårvidden dermed är gifven. Hufvudsak är, att dock 300 000 mark pr mil inbesparas. Åtta miljoner inbesparade på t. ex. en bana Tammerfors-Wasa är en hittad rikedom.

20

Utskottet föreslår i andra momentet af sitt betänkande:

»att det af förbemälda kommission föreslagna system måtte i dess allmänlighet godkännas» — — —

I ständernas beslut kunna naturligtvis icke dessa ordalag ingå, utan måste, om systemet antages, de sju punkter, i hvilka kommissionen resumerar sitt yttrande, i beslutet intagas.

Men härmed synes icke vara nog. Åtminstone borde väl till punkt 3, som lyder: »Banöfverbyggnaden inrättas så, att de bestående banornas vagnar kunna fullt lastade löpa öfver allt på de framdeles uppstående banorna,» tilläggas: *dock att skenvigten icke må öfverstiga 15 skålp på längd af en fot engelskt mått.*

30

Detta utgör summan af hvad i denna uppsats åsyftats. Erfarenheten har enligt kommissionens antydning visat, att lokomotiv-vigten af en eller annan anledning ökas, att denna tillvext kräfvor ökad skenvigt. Det kan så fortfara undan för undan, tills vi åter äro inne på 21 skålpunds skenorna. Det vore kanske icke obetänkt att införa äfven kommissionens viktbestämning för lokomotiven. Att besluta systemets följande blott »i dess allmänlighet», vore så godt som intet beslut.

40

Intet skäl finnes dock, att nu antaga systemet att gälla för alla framdeles uppstående statsbanor, utan borde hithörande ord i anförda punkt 3 af kommissionens resymé utgå. Hvad framtiden kan lära, bland annat den erfarenhet, som kan hemtas af försöket med kommissionens system, bör väl icke på förhand bortkastas. Också torde väl icke blifva fråga om att besluta för längre tid, än för närmaste framtid. Att nu definitivt antaga en allmän jernvägsplan för hela landet, kunde icke hafva stöd i annat, än i allas okunnighet och i alla möjliga banors jemnlikt problematiska framtid.

J. V. S.

50